

Az olcsó kőolaj ára

DR. SZILÁGYI ZSOMBOR okl. bányamérnök

A kőolaj a legfontosabb energiahordozó a világon. Az éves felhasználás 4400 millió tonna. A kereskedelemben kerülő olaj 3400 milliárd dollár értékű, 100 dolláros Brent ár mellett. A világ minden országában használnak olajtermékeket. A kőolaj mintegy 80%-a tengereken, hajókon jut el a felhasználókhoz. A cikk vizsgálja a kőolajár-csökkenés hatásait.

2012-2013. években a kőolaj világpiaci ára 100-120 USD/barrel között mozgott, a világ eseményei csak egészen kis változásokat okoztak az árban. Ehhez az árhoz 90 millió barrel/nap kőolaj-felhasználás tartozott. Ez a fogyasztás elbírta napi 1 millió barrel kínálati többletet. 2014 nyaráig a termelés és a felhasználás egyensúlyban volt, a kőolajkészletek viszonylag nagyok voltak.

2000 körül kezdődtek el a kísérletek az Egyesült Államokban a nem hagyományos kőolajkészletek kutatására és kitermelésére. A tömör kőzetekből kitermelt kőolajat egyszerűsítve palaolajnak szoktuk nevezni. Ezt a kőolajat 1000-1500 méter mélységből, általában rétegrepszéttel termelik. Ehhez különleges fűréberendezések kellene, gyakori a ferde vagy vízszintes fúrás is. A rétegrepszéttel esetenként ezer bar körüli nyomás is szükséges. Az Egyesült Államokban több tucat kisebb vállalkozás indult el a palaolaj kitermelésben, egymással és a hagyományos kőolajtermeléssel is versenyezve.

2014 elején a palaolaj termelési költségei hordóként kicsivel 100 dollár alatt voltak átlagban, vagyis a palaolaj versenyre kelt a közel-keleti vagy kanadai hagyományos termelésből származó kőolajjal, Amerikában importot szorított ki. A kínálati felesleg a világban elérte a napi 2 millió barrelt. A világ kőolajpiacának egyensúlyát ez a felesleg megmozdította, esni kezdtek az árak.

2015-ben a kőolajtermelő országok listáját Szaúd-Arábia vezette 568,5 millió tonna termeléssel, az Egyesült Államok követte 567,2 millió tonnával, és Oroszország volt a harmadik 540,7 millió tonnával. A kőolajpiacon Szaúd-Arábia volt a legjelentősebb tényező 400 millió tonna exporttal, bár Oroszország is szorosán követte 397,7 millió tonnával. Az USA kőolajimportja 284 millió tonna volt [1].

A kőolaj-exportáló országok közül 13 ország működteti az OPEC szervezetet, a tagországok olajpiaci érdekeinek védelmére. Az OPEC-tagok termelik a világ teljes kőolajtermelésének 43%-át, vagyis igen komoly piaci erőt képviselnek. Az OPEC vezető országa Szaúd-Arábia. A tagországok közös elhatározásait viszonylag fegyelmezetten be szokták tartani.

Nem tagja az OPEC-nek sem az Egyesült Államok, sem Oroszország, a két legjelentősebb kőolaj-

termelő ország. Ugyanakkor az USA a világ legjelentősebb kőolaj importőre, Oroszország pedig az egyik legnagyobb olaj exportőr.

A palaolaj sikerével felkavarodott a kőolajpiac addigi viszonylag békés működése: minden exportáló ország meg akarta őrizni piaci pozícióját. Ugyanakkor tört ki a háború Oroszország és Ukrajna között, és dúlt a háború Szíriában, Irakban is. 2015 végén az OPEC elhatározta, hogy akkor sem csökkenti a kitermelést, ha esni fog az olaj ára.

2016. februárban a Brent minőségű olaj ára hordóként 27 dollárra esett. Ez a piaci ár már nagyon sok kőolajtermelőt csődbe hajtott, de legalábbis leállásra kényszerített.

2016. novemberben határozta el az OPEC, hogy csökkenti a kitermelést, és még néhány ország csatlakozott a kitermelés-korlátozáshoz, köztük Oroszország is. A döntés felfelé mozdította a kőolaj árát, 2017 tavaszán az ár 50 dollár fölé emelkedett.

A kőolaj piaci ára 2017 nyarán 40-50 dollár között mozgott. A kőolajpiacot befolyásoló tényezők alakulása alapján a nagy elemző intézetek most legalább egy évre valószínűsítik a 40-50 dollár közötti Brent árat.

Milyen hatásai vannak az olcsó kőolajnak?

- A fogyasztók örültek az alacsony üzemanyag, kenőanyag áraknak.
- A kőolaj ára magával húzta egy sor tőzsdei termék árát is: az ipari fémek, a földgáz, a szén, az arany, de a gabona ára is esett. Ez utóbbi a magyarokat, mint jelentős gabona exportőröket, érzékenyen érintette.
- A világ napi kőolaj-felhasználása felcsúszott 96 millió hordóra.
- A Bloomberg megállapítása szerint az utóbbi 12 hónapban olyan élénkülés van a beruházási piacon, különösen a vegyiparban, mint amelyet 1958 óta nem tapasztaltak. Terjedt a beruházási láz más iparágakban is, például a járműgyártásban.
- Lecsökkent az infláció, sőt egyes országokban deflációba fordult. Ez a gazdasági fordulat azonban fékezi a gazdasági növekedést, vagyis a lecsökkent olajár egy idő után és bizonyos határon túl káros a gazdaságnak.
- Az olcsó kőolajár miatt kőolaj-kutatási, -kitermelési projekteket kellett leállítani, elbocsátani embereket.

- Hitel-visszafizetési gondjai keletkeztek a kőolajipari cégeknek, de a kőolajexportban érintett államoknak is. Szaúd-Arábia, Kuvait jól viselte a jelentős árbevétel-kiesést a hatalmas devizatartalékaik miatt.
- A gazdag olajtermelő arab országok a pénztartalékokat főleg az Egyesült Államokban tartották állampapírokból. A tartalékok kivonása pedig az amerikai pénzpiacokon keltett riadalmat.
- Az Exxon Mobil nyeresége egy év alatt 52%-kal csökkent, a Chevron 2,2 Mrd dollár veszteséget szenvedett el a kőolajkutatás, -kitermelés területén. A Shell 12 ezer dolgozó elbocsátását jelentette be.
- Az országok pénztartalékai megcsappantak, néhány ország államcsőd közeli állapotba jutott: Venezuela, Nigéria, Líbia.
- Oroszország veszteségei is hatalmasak voltak, gazdasági mutatói romlottak. Az oroszok külföldre kihelezett hiteleinek visszafizetése is akadózni kezdett.
- Az Oroszország ellen meghirdetett embargó keményen érintette a kőolaj-kitermeléshez szükséges berendezések beszerzését is.
- Létrejött a minszki béke, ami véget vetett a nyílt orosz-ukrán háborúnak. Teljes béke még nem állt be, vannak ukrán területek orosz megszállás alatt.
- Oroszország leállította a Déli Áramlat vezeték építését, pedig már kb. egyharmada elkészült Oroszországban.
- Felgyorsultak a palaolaj-kutatási, -kitermelési fejlesztések, a kitermelés költségeinek csökkentése érdekében. 2016 végére az 50 dolláros piaci ár mellett már ismét több mint 700 palaolaj kút termelt az USA-ban, nyereségesen.
- Megindultak a fejlesztések a nagy kőolajipari cégeknél is a költségek csökkentésére.
- Felgyorsult a kőolajkutatás az eddig alig vizsgált területeken: sarkvidékek alatt, óceánok fenekén. Az új geológiai és geofizikai kutatási módszerek az eddig már megkutatott területeken is új készleteket tárnak fel.
- A kőolaj energiapiaci szerepe újra erősödik, a kőolaj jövőjét ismét 40-50 évben mérik.
- Erősödött az OPEC országok összefogása, és talán fegyelmeltebben tartják be a közös elhatározásokat is.
- Egy sor új olajtermelő ország jelent meg a kőolajiparon: Peru, Ecuador, Jemen, Szudán, Ausztrália, Indonézia, Malajzia.
- Az Európai Unió nagy figyelmet fordít a megújuló energiahordozók minél gyorsabb terjesztésére, a klímavédelemmel összefüggésben. A megújulóknak használatához kapcsolódó beruházások megtérülése a szénhidrogén használatához képest az olcsó olajjal romlott.
- Az olcsóbb üzemanyaggal többet autózunk, több szennyezés kerül a levegőbe. Több karambol történik, a biztosítók emelik a biztosítási díjakat.
- A MOL-t is veszteségek érték, gyorsan módosította a stratégiáját: a külföldi szénhidrogén-kutatások és -kitermelés súlypontját békésebb területekre helyezte át, és a kőolajtermékek választékának fejlesztésére koncentrált.
- A magyar állam adóbevételei csökkentek az olcsóbb üzemanyagokkal. Magyar sajátosság, hogy az 50 dollárnál olcsóbb Brent kőolaj esetén a hazai benzín- és gázolajfogyasztók literenként 5 Ft extra adót fizetnek.

2017. június elején a kőolaj ára ismét csökkent, 50 dollár/hordó alatt járt. Az elemzők a túlkínálatot, a kőolajtermék készletek magas szintjét és az erősödő dollárt látják a jelenség mögött. Nigériában tárgyalások kezdődtek az olajlétesítményeket támadó fegyveresek és a kormány között: a termelés ismét erősödhet. Líbiában is megnyílt a lehetőség akár napi 300 ezer hordó piacra vitelére. A Morgan Stanley elemzőház már az év elején a dollár árfolyamát jelölte meg, mint a kőolaj árát leginkább mozgató tényezőt. Az ismét eső olajár mögött az USA-ban újrainduló palaolaj-kitermelés lehet a legjelentősebb tényező.

IRODALOM

[1] BP Statistical Review of World Energy June 2016

SZILÁGYI ZSOMBOR okl. bányamérnök, nyugdíjas, c. egyetemi docens. A gázszolgáltató iparágban dolgozott 43 éven át. Oktat óraadóként a Miskolci Egyetem Kőolaj és Földgáz Intézetében és a felnőttképzésben több cégnél. Aktívan részt vesz a Magyar Mérnöki Kamara Gáz- és Olajipari Tagozata munkájában.

Tóth Árpád Tapolcán

Az OMBKE tapolcai szervezete – kapcsolódva az aknamélyítés jubileumához és *Tóth Árpád* volt vezérigazgatónak a hazai aknamélyítésről megjelent könyvéhez – előadás tartására kérte fel a szerzőt.

November 14-én a tapolcai Tamási Áron Művelődési Központban *Tóth Árpád „Szemlények a magyar aknamélyítés történetéből”* címmel nagy érdeklődés mellett tartotta meg előadását. Vetített képekkel gazdagon illusztrált előadásában áttekintette a hazai szakosodott aknamélyítés, bányaépítés kialakulását, a vállalat rövid történetét, és kiemelten beszélt az általuk végzett különleges munkákról, így többek között a fagyasztásos aknamélyítésről, az akna továbbmélyítésről, a nagy mélységű aknamélyítésekről, a sajtólasos közműalagutakról.

A nagyszerű előadás után természetesen szóba kerültek a bauxitbányászatban végzett tevékenységeik is.

PT